

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for Samfunnsvitenskap

Bacheloroppgave i statsvitenskap

Sosiale mediers rolle i politikk

Jarle Heitmann

STV-2020, Vår 2021

Karakter: A

Sosiale mediers rolle i politikk

Kjennetegnes kvaliteten på den politiske samtalen i sosiale medier av deliberative idealer som frihet, saklighet, like muligheter og konsensus?

1 Innledning

Sosiale medier er en stadig viktigere del av folks hverdag. I Norge bruker over 80% av befolkningen mellom 16 og 79 år sosiale medier (SSB 2019). Det er funnet korrelasjon med politisk deltakelse og det har gitt nye kanaler for politisk og samfunnsmessig engasjement (Lyons 2016:44). Spesielt to fenomener trekkes ofte frem, for å forklare hvorfor sosiale medier får stor oppmerksomhet som politisk arena. Det ene er Barack Obamas presidentkampanjer i USA i 2008 (Yes We can!) og 2012 (Forward!), hvor kampanjene baserte seg på tung bruk av sosiale medier. Valget i 2008 er blitt kjent som «Social Media Election» (Edgerly 2013:88). Det andre er den arabiske våren i 2011, hvor demonstrantene på Tahir-plassen i Kairo laget egne saker, som de postet på sosiale medier, hvorpå de raskt spredte seg og skapte global dagsorden (Tufeckci 2018).

I dag er sosiale medier en integrert del av offentligheten og blitt så sentral i å forme den politiske dagsorden, øke deltakelsen og skape bredere engasjement, at enkelte hevder at det er det moderne demokratiets redning (Aalen 2013:134). Andre som Matthew Hindman (2009) er mer skeptisk og kaller det myter om demokratisering av politikken (Enjolras 2013:30). Demokratiet kan faktisk selv-terminere seg, påstår professor Kimmo Grönlund. Han mener dagens demokrati har store problemer med polarisering, hvor befolkningen kommuniserer med likesinnede og danner grupper som blir mer ekstrem. Dette er spesielt åpenbart med sosiale medier (Grönlund 2019).

Det er gjort et stort antall studier på bruken av sosiale medier i politikk, som viser sprikende resultater og diskusjon (Lyons 2017). Disse har gjerne hatt ulike tilnærminger, som design av plattformene, komparative forskjeller mellom online og offline og bruken av nettbaserte konsultasjoner (Mendonca 2015:89). Det er også forsket på dannelsen av nye arenaer for demokrati og hvordan det påvirker politisk interesse og deltakelse (Lyons 2016:16). Fokuset har derfor ofte hatt rammeverk fra konkurransedemokratiet og deltakerdemokratiet.

Det er nå blitt mer søkelys på at kvaliteten på de politiske samtalene er avgjørende for et velfungerende demokrati. For å sikre legitimitet, må samtalene preges av kvalitetssterke samtaler og en utveksling av synspunkter, hvor enighet kommer som et resultat av at gode argumenter har brynt seg på motargumenter (Staude 2013:20). Dermed blir det deliberative demokratiets rammeverk mer aktuelt. Det hevdes at studier på deliberativ kvalitet, har hatt en tendens til å fokusere på en enkeltstående episode eller en enkelt plattform (Lyons 2017). Men politikk og demokratiutforming skjer utenfor kapasiteten til en enkelt plattform og heller i et deliberativt system med flere plattformer med linker mellom seg (Dryzek 2010:320).

Derfor bør forskningen dreie seg mer mot hvordan sosiale medier er linket sammen i rammene av et deliberativt demokrati. Det er mangel på studier som fokuserer på kvaliteten av deliberasjonen i den offentlige sfære (Strandberg 2018:9) (Rishel 2011:420). Derfor tar jeg med oppgaven sikte på å være med å fylle et hull i forskningen på kvalitet. Jeg vil med bakgrunn i en deliberativ demokratitilnærming drøfte problemstillingen, - kjennetegnes kvaliteten på den politiske samtalen i sosiale medier av deliberative idealer som frihet, saklighet, like muligheter og konsensus?

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	- 2 -
1.1	Begrunnelse for valg av tema	- 5 -
1.2	Avgrensning og problemstilling	- 5 -
1.3	Disposisjon	- 6 -
1.4	Definisjoner	- 6 -
2	Teori.....	- 7 -
2.1	Deliberativt demokrati	- 7 -
2.2	Online deliberasjon og sosiale medier	- 9 -
2.3	Teoriens bidrag til analysen.....	- 10 -
3	Metode	- 11 -
3.1	Valg av metode	- 11 -
3.2	Det kvalitative litteraturstudiet	- 11 -
3.3	Metodens svakheter	- 13 -
4	Analyse	- 14 -
4.1	Kjennetegn som strekker seg imot de deliberative idealer	- 14 -
4.1.1	Avstanden mellom de styrende og styrte blir mindre	- 14 -
4.1.2	Flere får tilgang som vanligvis blir ekskludert.....	- 15 -
4.1.3	Styrker muligheten til å skaffe seg informasjon om sak og prosess	- 17 -
4.1.4	Innbyggerne kan reagere raskt og direkte i utvidet offentlig debatt	- 18 -
4.1.5	Den tradisjonelle portvokter-funksjonen svekkes	- 19 -
4.1.6	Bryter ned pluralistisk ignoranse.....	- 20 -
4.2	Kjennetegn som avviker fra de deliberative idealer	- 21 -
4.2.1	Økt polarisering.....	- 21 -
4.2.2	Ekkokammer og filterbobler	- 22 -
4.2.3	Falske nyheter (fake news).....	- 23 -
4.2.4	Digitale kløfter	- 24 -
4.2.5	Personangrep, hets, trusler og aggresjon	- 25 -
4.2.6	No-plattforming.....	- 26 -
5	Avslutning	- 27 -
5.1	Oppsummering	- 27 -
5.2	Konklusjoner	- 28 -
6	Litteraturliste.....	- 30 -

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Diskusjonen om sosiale medier er positivt eller negativt for demokratiet gir en spenning i diskusjonen, som gjør det til et interessant tema å undersøke nærmere. Spesielt fordi den demokratiske sårbarheten som avdekkes, skaper mer diskusjon om behovet for reguleringer fra nasjonalstater og de store multinasjonale selskapene som Facebook, Twitter og YouTube. Behovet er oftest begrunnet med beskyttelse av demokratiet. Dette har skapt ny kontrovers om behovet for restriksjoner og hvilke som bør brukes, noe som i seg selv kan svekke eller styrke demokratiet (McKay2020).

Er det riktig av Twitter å fjerne Donald Trumps adgang til 88 millioner «followers», fordi han ifølge selskapet sprer falske nyheter og oppfordrer til vold? Eller er det brudd på grunnleggende menneskerettigheter, som ytringsfrihet og dermed et overgrep fra multinasjonale selskaper utenfor demokratisk kontroll (Easley 2021)? -Ytringsfriheten bør ikke bestemmes av sjefer i nettselskaper, uttalte den tyske forbundskansler Angela Merkel, som mente utestengingen var problematisk (NTB 11.01.21). Twitter-toppen Jack Dorsey forsvarte utestengingen med at det stammet fra svikt på Twitter sin side, i forsøket på «å fremme den sunne samtalen» (ABC nyheter 26.1.21). Det er derfor spesielt interessant å undersøke rollen til sosiale medier i politikk særlig rettet mot kvaliteten på de politiske samtalene. Temaet er også valgt på grunn av min personlige interesse for bruken av sosiale medier i politikk, som jeg bruker aktivt som lokal folkevalgt.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Oppgavens tema er svært omfattende og litteratursøket har fremskaffet et materiale på flere tusen sider, hvor det er nødvendig å velge bort mye. Oppgaven vil sette søkelyset på kvalitet på den politiske samtalen på sosiale medier, og ikke på bruken for å vinne velgere gjennom en konkurransedemokratisk ramme som definert av Schumpeter. Heller ikke hvordan øke den politiske deltakelsen gjennom en deltakerdemokratisk ramme (Midtgaard 2004:13). For å vurdere kvalitet, må vi ha et rammeverk som definerer idealer som samtalene skal strekke seg imot. I det deliberative demokratiets rammeverk defineres fire idealer som bør oppfylles, for at den deliberative prosedyren skal være ideell. Disse er frihet, saklighet, like muligheter og konsensus (Chappell 2001:25).

Jeg har nøye vurdert hvilken ramme de politiske samtalene skulle sees inn i. Ved å velge det vestlige, liberale demokratiet løftes drøftelsen utover en plattform som f.eks. bare norsk lokaldemokrati, og til et større deliberativt system (Dryzek 2010:320).

Oppgaven avgrenses til å ikke drøfte videre hva som bør være konklusjonene av analysen.

Det vil si at oppgaven ikke drøfter konsekvensene av at de politiske samtalene ikke klarer å nå de deliberative idealer, og om dette bør føre til tiltak eller restriksjoner på sosiale medier.

1.3 Disposisjon

Oppgaven starter med en gjennomgang av teori på deliberativt demokrati, idealene for ideell deliberasjon og teori spesielt på sosiale medier og teoriens bidrag til analysen. I kapittel tre gjennomgås metoden som er brukt. Kapittel fire er analysekapittelet, hvor kvaliteten på samtalene i sosiale medier skal analyseres. Først hvor kjennetegn strekker seg mot de deliberative idealer, deretter hvor kjennetegn avviker. Dette valget er gjort for å gjøre det enklere å få oversikt og komme med en meningsfull konklusjon. I kapittel 5 kommer oppsummering og konklusjon.

1.4 Definisjoner

Sosiale medier er et samlebegrep for mediaplattformer og nettverkstjenester som Facebook, Twitter og Instagram, blogger, videotjenester som YouTube og bildebaserte meldingstjenester som Snapchat (Moe 2019:73). I hovedsak kalles dette i forskningen for sosiale nettverkssider (SNS), og er tjenester hvor personer kan (a)konstruere en offentlig eller halv-offentlig profil innenfor et begrenset system, (b)lage lister over andre brukere som følges eller som følger dem, (c)hvor en kan se og navigere gjennom egen og egne følgers liste (Aalen 2013:16).

Med vestlige liberale demokratier menes regimer kategorisert som polyarki definert av professor Robert E. Dahl (1971), som preges av generelle trekk som at politiske vedtak fattes av valgte representanter, valgt i hyppige og rettferdige valg og hvor alle voksne innbyggere har stemmerett. Den enkelte innbygger beskyttes av ukrenkelige menneskerettigheter og det finnes alternative informasjonskanaler som innbyggerne kan benytte seg av og som beskyttes av loven. Kjerneområdet er Vest- Europa, Nord-Amerika og Australia (Heywood 2019:117).

2 Teori

Dette kapitlet gjennomgår det teoretiske rammeverket for hvordan den politiske samtalen i sosiale medier kjennetegnes av deliberative idealer og bidraget dette gir til analysen.

2.1 Deliberativt demokrati

Politiske avgjørelser skal skje gjennom rettferdig og rimelig diskusjon blant de som deltar i den offentlige sfære. Den teoretiske tankegangen er utviklet av særlig Jürgen Habermas og innebærer at rettferdiggjørelsen av demokratiet er i prosedyrene for de politiske samtalene – deliberasjonen – og i mindre grad i selve resultatet (Chappell 2012:28). Prosedyrene må rettferdiggjøres og konklusjoner som kun har skjedd i fri debatt kan aksepteres (Weigård 2004:89). Et fundamentalt poeng er at politiske ledere må begrunne sine vedtak og ha evne til å lytte (Gutman 2004:3) Når deltakere kommer sammen på grunnlag av lik status og gjensidig respekt, skapes avgjørelser basert på konsensus (Bächtiger 2018:5). Det skilles mellom deliberasjon på mikro- og makronivå (Chappell 2010:10). I denne oppgaven er makro-nivået mest aktuell, som en pågående samtale i en større offentlig arena, som består av et betydelig antall deltakere, sammenlenket på tvers av rom, tid og plattformer (Epstein 2010:15).

En ideell deliberativ prosedyre imøtekommer normalt fire idealer som knytter seg til deltakerne av deliberasjonen og prosessen med å ta beslutninger - idealer om frihet, saklighet, like muligheter og konsensus (Chappell 2001:25). Erik Oddvar Eriksen har pekt på at det er tvilsomt at vårt liberale demokrati kan tilpasse seg en deliberativ idealmodell og om det har normativ tiltrekningskraft i det moderne samfunnet. Han understreker samtidig Habermas sitt utgangspunkt, nemlig at dette er idealer å strekke seg mot (Weigård 2004:92).

Frihet er å være fri til å bestemme egen videre handling og ikke være bundet av annet enn egen deliberasjon, heller ikke av normer og betingelser som må tas for gitt (Weigård 2004:89)

Saklighet er at enhver beslutning og argument skal være rasjonelt begrunnet i innsikten om hva som er det felles beste. Det skal ikke reflektere makthavernes interesser, interessegruppers rå makt, ikke-reflekterte uprøvde argumenter eller ren tilfeldighet (Eriksen 1995:17). John Rawls har trukket frem den offentlige saklighet som et ideal, fordi politikk som regulerer våre felles liv, må være akseptable for alle (Bächtiger 2018:7).

Like muligheter er å sikre formelt og substansielt like muligheter for alle til å delta i samtlige faser av deliberasjonen. Maktforhold i forkant skal ikke påvirke muligheten for deltakelse (Chappell 2010:26). Idealet er blitt modifisert av flere forskere, fra absolutt likestilt til en likestilt mulighet, som er en betydelig kritikk av Habermas (Bächtiger 2018:7).

Konsensus er idealet som er rasjonelt motivert utfra en fri, saklig og likestilt drøfting av alternativene (Weigård 2004:90). Siden Habermas definerte at målet for deliberasjon var konsensus, har forskere drevet omfattende revisjon. Elster mente at målet er en saklig basert avtale fremfor konsensus (Bächtiger 2018:8). Erik Oddvar Eriksen har utviklet forestillingen om kvalifisert konsensus, gjennom begrepet «modus vivendi», som er en velbegrunnet og midlertidig enighet, der deltakerne er enig i resultat, selv om de primært kunne ønsket et bedre. Det deles igjen opp i kvasi-konsensus, hvor deltakerne aksepterer beslutningen gjennom forhåndsgodkjente prosedyrer og respekt for hverandres standpunkt, og mini-konsensus, hvor deltakerne velger å ikke diskutere kontroversielle elementer som er relevant og hvor beslutningen baseres på et minimumsgrunnlag av deliberasjon (Eriksen 1995:108).

En hovedkritikk knyttes til at deltakerne ikke er stand til å opptre verken saklig eller likestilt. Som mennesker vil deres natur, sosiale ulikhet og den enkelte deltakers partiskhet slå inn (Chappell 2010:20). En annen hovedkritikk er at modellen er for idealistisk og ignorerer at makt og interesser er politikkenes vesens. (Bächtiger 2018:18). Yale-professor Ian Shapiro (1999) sa det slik, - nok av deliberasjon, politikk dreier seg om personlige interesser og makt. Hans poeng er at deliberasjon ikke er sensitiv nok til å håndtere deltakere som har ingen vilje til å være med i en deliberativ prosess, men heller vil bruke politisk strategi og undertrykkende midler (Bächtiger 2018:18).

En tredje hovedkritikk som rettes mot idealet om konsensus, er nettopp at man har det som et ideal. Chantal Mouffe mener at saklig konsensus ikke bare er uønsket, men konseptuelt misforstått, fordi det undertrykker flertallets synspunkt og fremføringen av ulike perspektiver som skapes gjennom konflikt (Bächtiger 2018:20). Mouffe mener fokuset bør være på det potensielt positive som politisk konflikt skaper og mener et bedre alternativ er «agonistisk pluralisme» eller konfliktorientert mangfold (Mouffe 1999:754).

Blant andre John S. Dryzek har rykket ut til forsvar og mener Mouffe undervurderer demokratimodellen, fordi den kan håndtere dypt splittende spørsmål, slik som dype etiske forskjeller (Dryzek 2005:220). Han mener kritikken kan besvares gjennom vektlegging på større deliberativ representasjon i et globalt sivilisert samfunn, som også inkluderer ikke-statlige aktører (Dryzek 2005:228)

Når demokratiet baserer seg på disse idealene, har vi grunnlaget for et deliberativt demokrati. James Fishkin har identifisert fem hovedtrekk som bør finnes i et pågående og uavhengig deliberativt politisk system. Disse er: (a)tilgang til rimelig og nøyaktig informasjon, (b)materiell balanse på argumentene, (c)mangfold av deltakere, (d)samvittighetsfull vurdering av andres argumenter og utvikling av egne og (e)like hensyn, ved at alle argumenter vurderes likt uavhengig av hvem som kommer med dem (Fishkin 2009:33).

2.2 Online deliberasjon og sosiale medier

Den digitale internettrevolusjonen skapte nye kanaler for politisk diskusjon, utvekslinger av meninger og mulighet for å sette dagsorden. Dette har gjort avstanden mellom myndigheter og innbyggere mindre, og ekskluderte grupper fikk bedre tilgang. Vi så en utvidelse av den offentlige sfære og det ble skapt et nytt offentlig rom (Berg 2011:8).

Begrepet «online deliberasjon» brukes ganske løst, men i forskningen utledes det som grunnleggende at kommunikasjonen knyttes til teoriene om det deliberative demokratiet og de fire idealene (Strandberg 2018:2). Fordelen med online deliberasjon i motsetning til offline, er at deltakerne kan reagere raskere og mer direkte i en utvidet offentlig debatt. Dette kan gi bedre og mer forankrede vedtak og mindre avstand mellom f.eks. politikere og innbyggere (Graham 2014:37).

I hvor stor grad online deliberasjon faktisk styrker demokratiet, er et spørsmål som forskningen spriker på og som er langt fra avgjort. En rekke forskere mener at det må til en sterkere styring av internettet og selve deliberasjonen, noe som igjen vil skape dype implikasjoner for om drømmen om et internettdemokrati kan sies å eksistere (Davies 2009:3). Andre forhold som «kortsletter» den deliberative prosessen, fordi deltakerne ikke klarer å være rasjonelt saklige, har også skapt bekymring (Chappell 2012:161). Dette kommer vi mer tilbake til i analysen.

For 10 – 15 år kom en frisk bølge av teknologisk og deliberativ optimisme med fremveksten av sosiale medier som Twitter, Facebook, YouTube og ulike bloggverktøy (Loader 2011:758). Sosiale medier ble en sterk katalysator for online deliberasjon (Halpern 2012:1167). Utgangspunktet for sosiale mediers rolle i deliberasjon er gjennom makrokoplinger, hvor millioner av mennesker samhandler med hverandre (Lyons 2017).

Potensialet til å fremme demokrati og deliberasjon, gjør at en retning i forskningen har fremhevet at sosiale medier er den største deliberative utvikling som har skjedd, mens andre forskere vektlegger heller negative effekter, som enten har forsterket pessimismen med den generelle online deliberasjonen, eller har skapt nye negative effekter (Völker 2019:75)

2.3 Teoriens bidrag til analysen

Det er relevant å bruke deliberativt demokrati i analysen, fordi det gir et klart rammeverk for kvaliteten på deliberasjonen, og skisserer idealer å strekke seg imot. Deliberativt demokrati er langt fra et ferdig prosjekt, men dagens sentrale tilhengere innenfor forskningen, mener kritikk kan tilbakevises ved systematisk empirisk forskning. Blant andre John Dryzek og Jane Mansbridge mener fremtidig forskning, bør utfordre de deliberative idealer, koplet mot demokratiske idealer og undersøke bidragene som deliberasjon gir til politiske systemer. (Bächtiger 2018:24).

I analysen setter jeg søkelys på å bruke de fire deliberative idealer og finne kjennetegn som strekker seg imot disse idealene. Jeg har valgt å bruke begrepet «strekker seg imot», siden som nevnt var dette Habermas sitt utgangspunkt. Strekker kjennetegnene seg mot idealene, vil selve deliberasjonen ha mer kvalitet og positiv påvirkning på samtalen i politikken. Det motsatte vil være å «avvike», som betyr at avviker kjennetegnene fra idealene, vil deliberasjonen sannsynligvis ha lavere kvalitet og påvirkningen være negativ.

En slik tilnærming er i overensstemmelse med hva forskere som Lessig (2009) og Farell (2012) antyder at forskere bør studere videre, nemlig implikasjoner for demokratiske og politiske resultater, og om det fremmer ansvarlighet i deliberasjonen (Kumar Jha 2019:272).

3 Metode

Dette kapitlet skal forklare forskningsmetodikken og prosessen som er brukt for å samle inn og velge ut materialet brukt i oppgaven.

3.1 Valg av metode

Ut fra problemstillingen ble kvalitative metoder mest aktuell, siden de er egnet til å klargjøre nyansene med temaet (Jacobsen 2015:133) og gir en god detaljforståelse (Jacobsen 2015:137). Kvantitative metoder var ikke hensiktsmessig, da forholdet mellom problemstillingens art og omfanget av litteratur er omfattende. Med deltakerdemokrati eller konkurransedemokrati som rammeverk, kunne kvantitative metoder egnet seg mer for å undersøke omfang og hyppigheten av bruk av sosiale medier (Jacobsen 2015:136). Valget ble en kvalitativ strukturert litteraturstudie, i bestemte databaser og ut fra kildehenvisninger.

3.2 Det kvalitative litteraturstudiet

Litteraturstudiet skulle finne relevant litteratur for utdypning av deliberativt demokrati og sosiale medier. Et naturlig utgangspunkt var pensumlisten i UiT-faget STV 2001-Demokratiske beslutningsformer, hvor Zsuzsanna Chappells bok «Deliberative democracy» (2010) er sentral pensumlitteratur. Basert på litteraturlisten i boka, ble det naturlig å se videre på bl.a. Fishkin, Dryzek, Gutman og Mouffe, hvor videre referanser ble vurdert. Denne måten å starte med en kilde og utforske nærmere funn kalles gjerne for snøballmetoden (Jacobsen 2015:182). Metoden kan være tidkrevende og krever fokus, da man ofte søker frem mye litteratur, altså snøballen ruller, og må gjøre konkrete valg (Jacobsen 2015:183).

Snøball-metoden ble også brukt på universitetsbibliotekets søketjeneste Oria og Academia.edu. Søkene ble gjort på søkeord som: - «deliberativt demokrati» – «deliberative democracy» - - «online deliberation» – «social media» – «online democracy». Søk på et enkelt søkeord som «deliberative democracy» førte til hele 62.200 treff på Oria og 70.000 treff på Academia. For å få en mer håndterlig mengde, ble søkene utført med kombinasjoner av søkeord, slik som «Deliberative democracy + social media».

Oria kom da ut med rundt 7000 treff, som etter å ha emne kategorisert dette til «deliberative democracy» pekte på 169 aktuelle kilder. Academia kom ut med 650 engelspråklige artikler. Disse ble så gjennomgått enkeltvis.

Utvelgelsen av litteratur ble basert på klare bidrag fra «klassikerne», hvem de refererte tilbake til, og fokus på sosiale medier. Slik ble f.eks. Völker (2019), Loader (2011) og Lyons (2017) valgt ut. Artikler som tok opp kjennetegn sosiale medier har, som ville gi et godt grunnlag for analysen, ble valgt utfra nøkkelord som «echochamber», «disinfomation», «polarization», «technological edges» osv. som McKay (2020), Sunstein (2017) og Edgerly (2018).

Gjennom litteraturstudiet kom jeg frem til 7 bøker og 7 artikler som ble brukt til forståelsen av deliberativ demokrati og 2 bøker og 29 artikler som ble brukt til forståelsen og analysen av online deliberasjon og sosiale medier spesielt.

Jeg valgte bort artikler som var mest rettet mot kampanjer og valg, altså hadde mer konkurransedemokratisk eller deltakerdemokratisk rammeverk. Selv om disse også kom inn på deliberative temaer, så var ikke dette det fremste temaet i boken eller artikkelen. Bøker som ikke hadde et tilstrekkelig godt teoretisk rammeverk ble også valgt bort, som Jaron Laniers «Ti argumenter for å slette sosiale medier nå», som var mer augmentativ og anekdotisk, til å brukes som forskningskilde.

For å finne litteratur rettet mot sosiale medier og deliberativ virkning i Norge, falt valget på å kun bruke kilder av norske forfattere. Det ble søkt på Oria med søkeordet «sosiale medier» og ved å avgrense til «trykte bøker», ble det 210 treff. Ved å kategorisere videre etter relevans og gjennomgå enkeltvis, ble til slutt syv bøker brukt i oppgaven.

For å finne empiri til analyse brukte jeg vanlige google-søk og A-tekst på konkrete temaord, som «netthets» eller «fake news». Det resulterte i en enorm mengde artikler. Det ble derfor lagt inn flere søkeord, som ga et håndterlig antall på ca. 1000 artikler. Disse ble gjennomgått enkeltvis, til jeg satt igjen med 12 artikler som blir brukt i oppgaven. Valget falt på artikler som klart kunne koples til klare kjennetegn ved sosiale medier.

Jeg har også brukt egen twitter-konto til å spørre og få tips fra kjente forskere, som Kimmo Grönlund, som tipset om et informativt You-Tube intervju med han, John Dryzek som utdypet at forskningen må utvides til større arenaer og Yale-professor Hèlene Landemore, som ga tips om deliberativt demokrati brukt på nasjonalt nivå (bl.a. Island-eksemplet).

3.3 Metodens svakheter

Metoder må overholde to grunnleggende krav om **reliabilitet** eller pålitelighet og **validitet** eller gyldighet. At metoden er reliabel betyr at resultatene er troverdig og at det kan etterprøves av andre og gi samme resultat.. At den er valid vil si at den måler hva den er tiltenkt og ikke andre forhold og at den sier noe om gyldigheten til resultatene (Jacobsen 2015:16).

Litteratursøk som kvalitativ metode kan føre til at det velges ut mindre relevant litteratur for temaet, med forskning som ikke har bredt gjennomslag, altså et slags generaliseringsproblem (Jacobsen 2015:131). Ved å ta i bruk sentrale verk som Chappell, Fishkin og Dryzek, og sikre søk med klassiske teoretikere innenfor deliberativ demokrati, har oppgaven forsøkt å motvirke denne svakheten. Det samme med å velge kilder fra pålitelige og høyt ansette baserent forskningsmessig.

Det er også antatt at i kvalitative metoder, er man mer avhengig av forskerens tolkninger og beskrivelser, altså en subjektiv tilnærming til informasjon, som igjen kan være usann eller partisk. Dette har kvalitativ forskning mindre styring på enn kvantitative metoder (Jacobsen 2015:128). Jeg har forsøkt å motvirke dette med å bruke flere kilder på de viktigste elementene innenfor deliberative idealer og sjekke ut sentral kritikk for å skape balanse.

Litteraturstudiet fremskaffet et meget stort antall kilder, som kunne blitt uhåndterlig både i kvantum og tidsbruk. Altså kunne fleksibiliteten i den valgte kvalitative metoden bli et problem (Jacobsen 2015:132). Jeg sikret meg mot dette ved å bruke basenes verktøy for å velge ut relevans og velge de som andre artikler henviste på som relevante for analysen.

4 Analyse

I analysen skal jeg se nærmere på om kvaliteten på den politiske samtalen i sosiale medier kjennetegnes av deliberative idealer som frihet, saklighet, like muligheter og konsensus.

4.1 Kjennetegn som strekker seg imot de deliberative idealer

Sosiale medier har skapt nye kanaler for politisk debatt, utveksling av meninger og muligheten for å sette dagsorden. Vi har fått lavere terskel til den politiske arenaen og en utvidelse av den offentlige sfære (Berg 2011:8). Sosiale medier utvider offentligheten og det skapes mer differensiert kommunikasjon og en lang rekke møteplasser som linkes sammen (Lyons 2016:47). Dette har skapt optimisme og tro på bruken av sosiale medier i politikken.

4.1.1 Avstanden mellom de styrende og styrte blir mindre

Sosiale medier er blitt en viktig bro mellom politiske aktører og innbyggere i samfunnssfæren (Völker 2019:87). Empiriske undersøkelser fra de siste amerikanske valgkampanjene, viste at det ga velgerne mulighet til å engasjere seg, gjennom å lære mer om politiske saker og delta i utviklingen av «bottom-up» grasrotorienterte samtaler (Edgerly 2013:95).

At avstanden mellom de styrende og styrte blir mindre er kjennetegn som strekker seg imot det deliberative idealet om å gi like muligheter, siden deltakerne får lik mulighet til å delta, fremme synspunkter og påvirke deliberasjonen, uavhengig av statusen før du kom inn på plattformen. Deltakerne i deliberasjonen har da en oppstrøms likestilt mulighet, gjennom å poste selv, kommentere, like og dele (Monnoyer-Smith 2012:30).

I 2011 ble alle 320.000 islandske innbyggere invitert til diskusjonen om revisjon av grunnloven gjennom Facebook, Twitter og YouTube. Det kom inn 3600 kommentarer og 370 forslag, som førte til konkrete forslag til grunnlovsendringer, som eksempelvis bedre beskyttelse av buskap og at det skulle bli lettere å inndra stjålet eiendom. Islands utprøving av «Facebook-demokrati» skapte internasjonal entusiasme, først og fremst med deltakerdemokratiske tilnærminger. Men eksemplet viste også at en deliberasjon om viktige nasjonale spørsmål, kan skje der sosiale medier skaper likhet blant deltakerne (Malm 2011).

Dette kjennetegnet strekker seg også mot idealet om konsensus, siden deltakere fra ulike ståsted kommer sammen, for en rasjonell deliberasjon, noe som gir bedre og mer gyldige beslutninger (Graham 2014:371).

Et lokalt eksempel hentet fra Tromsø er den såkalte «Arctic Center-saken» som kommunestyret behandlet i 2020. Den ble betegnet som den heteste politiske konflikten i Tromsø på flere år (politisk redaktør Skjalg Fjellheim, Nordlys 28.4.20). Saken dreide seg om reguleringsplan for Finnheia alpinlandsby. Det ble tidlig mobilisering fra begge sider på Facebook gjennom støttegruppene - «Vi som vil ha vintersportanlegget AC» som raskt fikk 9500 følgere og «Bevar Finnheia» som samlet 4000 følgere. Det ble en sterk mobilisering av innbyggere, som publiserte innlegg og nyhets saker for sitt syn. Mobiliseringen viser at mange som følte seg berørt av det kommunestyret skulle bestemme, fikk en kanal til å uttale seg i og bli hørt. Det store folkelige engasjement fikk dermed større sjanse for å bli en del av beslutningsgrunnlaget og ga dermed like muligheter (Saglie 2016:73).

4.1.2 Flere får tilgang som vanligvis blir ekskludert

Lave kostnader for deltakelse øker antallet brukere og gir flere muligheten til å delta i de politiske samtalene, uten hindringer fra økonomiske eller sosiale skranker. Studier fra «European Citizens Consultations 2009» viste at ressursfattige får større tilgang, siden sosiale medier krever beskjeden innsats sammenlignet med eksempelvis leserinnlegg eller folkemøter (Völker 2019:90). Sosiale medier er blitt «allemanseie» og supplerer og utvider eksisterende mobiliseringskanaler for grupper som ellers blir ekskludert (Enjolras 2013:173).

Minoriteter kan være en slik gruppe og ser vi på etnisitet viser forskning fra USA, at særlig afroamerikanske, men også latin- og asiaticamerikanske brukere, er mer aktive enn hvite i bruken av sosiale medier for politisk diskusjon. Afroamerikanske bruker (45%) i større grad enn hvite (30%), sosiale medier til å argumentere for en politisk sak (Auxier 7.2021). Disse etniske minoritetene er generelt underrepresentert i representativitet og valgdeltakelse. Men på sosiale medier har de en arena, som de utnytter politisk i større grad. De etniske minoritetene er også mer positive til effektene av sosiale medier til politisk aktivisme. I 2020 sa 53% av latinamerikanere og 51% av afroamerikanere mot kun 34% hvite, at dette var en viktig arena (Auxier 12.2020).

Det er også etniske minoriteter i Europa, som er mer aktive enn majoriteten av befolkningen, spesielt hvor minoriteten bor i en gitt region og det blir brukt for å styrke identitet, språk, kultur og historisk arv. I studier fra «The European Centre for Minority Issues», har man trukket frem den vestslaviske minoriteten kasjubere som lever nordvest i Polen og baskerne i Spania/Frankrike, som eksempler på minoriteter som er mer aktiv i sosiale medier, enn majoritetsbefolkningen (Rankovic 2012).

En annen type minoritet er LHBT- minoriteten. Å være homofil, bifil, lesbisk eller transperson har selv i vestlige demokratier betydd å måttet tåle usynliggjøring, sykelligjøring og hetsing. Vi finner en rekke eksempler på økt engasjement fra LHBT- samfunnet i sosiale medier, når det gjelder saker om menneskerettigheter og likhet. De mest kjente eksemplene er «The Human Rights Campaign», som har over 3 millioner medlemmer i USA, og som jobber for at LHBT-personer skal behandles likt etter loven, eksempelvis at ekteskap mellom samme kjønn skal være lovlig. Et annet eksempel er «#ComingOutMatters», som deler historier om å komme «ut av skapet» (Leventry 2019).

I forbindelse med sosiale skranker, har flere forskere sett på tilstedeværelse eller fravær av sosiale signaler. En bruker som ellers ville være for sjenert, engstelig eller rett og slett følt seg diskriminert på grunn av sosiale egenskaper, kan på sosiale medier nyte godt av den blindhet til kroppslig eller sosial identitet som er på nett, og dermed tillate seg til å delta i deliberasjonen som likeverdige (Albrecht 2006:67)

At sosiale medier kan kjennetegnes med å gi grupper som vanligvis blir ekskludert en arena, strekker seg imot idealet om like muligheter. Men i tillegg strekker det seg imot idealet om frihet, da brukerne ikke blir bundet av normer og betingelser utover sin egen deliberasjon.

4.1.3 Styrker muligheten til å skaffe seg informasjon om sak og prosess

Sosiale medier har gitt større muligheter til å skaffe seg raskere informasjon, både på lokale og verdensomspennende forhold. For mange er det viktigste informasjonskilde for å innhente informasjon om et enkelt tema, sak eller prosess og til høre på ulike perspektiver (Jennings 2020:3). Hele 43% av nordmenn sa allerede i 2012, at de ofte lærte noe de ikke visste fra før eller fikk korrigeringer på informasjon de satt med. (Enjolras 2013:131). Det er også en god del av deltakerne i samfunnsdebatten, som vil være uvitende om hvilken informasjon de faktisk behøver. Sosiale medier skaper nettverk av brukere, som deltar i en brukerstyrt dialog som identifiserer relevant informasjon. For det offentlige kan denne erfaringsbaserte informasjonen gjøre det lettere å få opp informasjonskunnskapen i befolkningen om viktige saker (Brandtzæg 2011:42).

Hvor viktig det er å få opp informasjonskunnskapen har covid-19 epidemien vært et tydelig eksempel på, fordi offentlig informasjon ikke når frem uten videre. Amerikanske forskere har pekt på at den nye sosiale media-appen «Tik Tok», burde brukes i langt større grad for å spre informasjon om korona-situasjonen, og at det har et stort, ubrukt potensial spesielt mot unge (Kaste 2020)

Å ha tilgang til informasjon er helt nødvendig for at borgere i et demokrati skal kunne håndtere rollene politikken gir oss. For å være en beredt borger er det et urealistisk ideal å være informert om alt som skjer i politikken, men idealet må være at man har nok informasjon til å ha de sosiale forbindelsene til offentligheten, som gir grunnlag for handling når det trengs, såkalt offentlig tilknytning (Moe 2019:173).

Disse kjennetegnene strekker seg mot idealene om saklighet, like muligheter og konsensus. For å kunne delta i en deliberativ samtale med rasjonelle og saklige argumenter, må du ha nødvendig informasjon til å være rasjonell. Når du har informasjon om andres argumenter og kan bryne de mot egne argumenter, vil den deliberative prosessen være ideell, fordi det forutsetter meningsbryting. Med god nok felles informasjon til å kunne ha en god meningsbrytende deliberasjon, kan hele samtalen beveges mot en konsensus. Det gir også like muligheter for deltakerne, fordi det motvirker skjevheter i informasjonstilgang.

4.1.4 Innbyggerne kan reagere raskt og direkte i utvidet offentlig debatt

Sosiale medier gir deltakerne mulighet til å reagere raskt på tema og delta direkte i en utvidet offentlig debatt. Deltakerne har allerede en grunnleggende lyst som alle mennesker, til å dele nyheter og kommentarer med andre. Enkle delemuligheter gir større rom for at delevennlig informasjon spres raskt og skaper nytt engasjement for kommentarer, like og dele. Dette kalles gjerne for virale effekter (Staude 2013:36).

I dagens samfunn er smarttelefonene blitt et sentralt personlig verktøy, som gjør at de virale effektene skjer omtrent umiddelbart. Sosiale medier kan potensielt utfylle og erstatte redaktørstyrte medier, fordi de er raskere med nyheter som bruker kan lese, skaffe kunnskap om og delta direkte i diskusjon på, før tradisjonelle media får publisert (Moe 2019:174).

Sosiale medier kan raskt mobilisere for eller imot en sak og sette dagsorden. Det gjøres gjerne med å samle interesserte, organisere selve protesten og spre informasjon og synspunkter (Moe 2019:178).

Et kjent norsk eksempel er aksjonene som vokste frem i flere norske byer i 2019, mot innføring av nye bompenger, hvor spesielt sosiale medier ga aksjonene drahjelp. Det vokste frem både nasjonale og lokale sider og grupper på Facebook, med navn som «Folkeaksjonen nei til mer bompenger» eller «Nei til bompenger i Tromsø». Tidlig i 2019 fulgte over 50.000 en slik gruppe i Oslo, mens 11.000 gjorde det i Tromsø. Aksjonene førte igjen til at de stilte egne valglister i en rekke kommunestyrevalg. I Bergen var bompengepartiet våren 2019 det største partiet. I Tromsø oppnådde valglisten 8.7% og fikk fire representanter i kommunestyrevalget (Fredø 2019). Dette førte til enkelte spekulasjoner om en partipolitisk revolusjon, fordi den høye delingsfrekvensen av bompengerelaterte saker i sosiale medier, så raskt hadde «hausset opp stemningen» og satt dagsorden (Hauger 2019).

Dette kjennetegnet strekker seg mot de deliberative idealene frihet og like muligheter.

Deltakerne har frihet til å være med i de politiske samtalene og kun være bundet av det, fordi de så raskt kan reagere og får delta. Samtidig innebærer dette også at det har like muligheter i selve deliberasjonen. Å komme tidligst mulig inn i diskusjonen er viktig, fordi ellers vil diskusjonen være fullført og resultatet klart.

4.1.5 Den tradisjonelle portvokter-funksjonen svekkes

Sosiale medier svekker makten som tradisjonelle medier har hatt til å akseptere eller avvise hvilke saker og kilder som skal slippe til i samfunnsdebatten. Begrepet «portvoktere» ble lansert allerede i 1950 av David Manning, som analyserte hvilke beslutninger en redaktør tar, når de velger ut saker å trykke og refuserer andre (Aalen 2015:152). Altså et monopol til å sortere ut hvilke saker som setter dagsorden. Med sosiale medier forbigås portvokterne og deltakerne kan selv produsere informasjon og spre dem i samfunnsdebatten. Brukerne tar i større grad en produserende rolle på bekostning av å være passive mottakere av nyhetsstrømmen (Kvalvik 2013:14).

Portvokterne finnes fortsatt, men fremveksten av sosiale medier har gjort at de som oppretter en brukerprofil, til en viss grad gjøres til egne journalister og redaktører og gir dermed bedre ytringsmulighet (Staude 2012:171). Et klart eksempel er den nevnte arabiske våren, hvor det egyptiske folket brukte sosiale medier til å lage egne saker, rapportere om hendelser og få dem raskt ut globalt, uten begrensning fra regime eller portvoktere (Aalen 2013:125).

Dersom vi går tilbake til «Arctic Center»-saken, så ble Bladet Nordlys av en rekke motstandere av prosjektet, beskyldt for å føre en «ensidig kampanjejournalistikk». (UIT-professor i rettsvitenskap Øyvind Ravna 4.5.20 og forfatter Jorunn Thørring 20.5.20 i Nordnorskdebatt.no). Samtidig hadde motstandere av prosjektet en mulighet til å bruke facebook-gruppa «Bevar Finnheia» til å gå forbi portvokterne i Nordlys, og legge ut egne saker og kommentarer.

Dette kjennetegnet strekker seg mot idealet frihet til å delta i deliberasjonen, uten å måtte ta andre hensyn enn deliberasjonen i seg selv. Det gis også like muligheter til å delta, for du kommer frem med dine synspunkter på sidene, uavhengig om du er innbygger, politiker, eller redaktør.

4.1.6 Bryter ned pluralistisk ignoranse

Når deltakere i samfunnsdebatten tror de er alene om å ha sine standpunkt, og opplevelsen faktisk har liten støtte blant andre deltakere, oppstår «pluralistisk ignoranse». Siden få egentlig ønsker å stikke frem nakken og utfordre det de tror er gjeldende politikk, kan det føre til stadig videreføring av upopulære synspunkt (Van Boven 2000:268). På samme måte kan deltakernes ønske om å fremstå politisk korrekte bli større. De vil da forsøke å presentere seg med holdninger som «passer» inn og som egentlig ikke er helt oppriktige (Van Boven 2000:274). Da fører pluralistisk ignoranse til at du tier med ditt standpunkt og det dominerende synspunktet blir enda mer dominerende. 1 av 3 nordmenn lar være å kommentere og dele saker de er enige i, fordi de ikke vil ha fokus på dette, og driver dermed en slags form for selvsensur (Aalen 2015:94).

Å finne ut at man ikke står alene med standpunkter er helt nødvendig for et velfungerende demokrati og er selve grunnlaget for aktivisme og protestbevegelser (Allen 2015:226). Sosiale medier gir en omfangsrik og bred tilgang til andre synspunkter og dermed brytes ned troen på at man er alene, som har basert seg på kollektiv stillhet fra andre syn. Det var gjennom sosiale medier at demonstrantene på Tahir-plassen oppdaget at de ikke var alene (Tufecki 2015).

Donald Trump ble lenge ignorert som en seriøs presidentkandidat og ble avskrevet av de fleste politiske kommentatorer. Han bygde gradvis opp større tilhengerskare, hvor mange ikke ville stå frem som Trump-tilhengere, fordi de selv trodde egen holdning hadde liten oppslutning i det amerikanske politiske samfunnet. Trump jobbet videre med sitt budskap, som oftere traff nye tilhengere på sosiale medier, som skjønnte at de ikke var alene. Det ble til en massebevegelse som førte helt til det hvite hus. Uten bruk av sosiale medier på en slik måte, hadde sannsynligvis ikke Donald Trump blitt president i 2016 (Manjoo 2016).

Å bryte ned pluralistisk ignoranse, gjør at man ikke blir bundet av holdninger og synspunkter man tror andre i sfæren har. Dermed strekker man seg mot idealet frihet, som fordrer nettopp minst mulige bindinger. Den politiske samtalen vil også strekke seg imot idealet om saklighet, fordi man vil skape mulighet til å bryne egne holdninger mot argumenter i deliberasjonen, og dermed kunne oppnå et rasjonelt resultat gjennom, som en konsensus.

4.2 Kjennetegn som avviker fra de deliberative idealer

Dessverre har det optimistiske perspektivet, også blitt fulgt av karakteristikk som står i skarp kontrast. I Norge har blant andre Knut Olav Åmås, direktør i stiftelsen Fritt Ord, uttalt at han er bekymret for nettdebattene og sosiale medier, fordi det kan bli den seriøse debattens endestasjon og søppelkasse (Enjolras 2013:111).

4.2.1 Økt polarisering

Polarisering er økende og skarpere motsetninger i argumentene mellom deltakere i den politiske samfunnsdebatten. Vi har over flere år sett en internasjonal trend med økt polarisering. Også i Norge ser vi slike tegn. -Norge kan være i ferd med å bli et polarisert land, uttalte forsker ved ISF Johannes Bergh. Som peker på at utviklingen de siste årene kan skyte fart og gå inn i en vond spiral hvor polariseringen skaper uoverstigelige fronter (Jakobsen 2020).

De sosiale medier kan innebære forsterkning av ulike skillelinjer i seg selv. Økt og stort mangfold i informasjonskilder og mange brukere i samfunnsdebatten, forsterker tendensen til ulikheter i kunnskapsnivå og engasjement, og at disse ulikhetene polariseres. (Enjolras 2013:113). Et fenomen som på internett gjerne kalles «cyberpolarisering», innebærer at etter en nettdebatt, vil deltakerne bevege seg mot et mer ekstremt synspunkt enn de opprinnelig var tilbøyelig til (Sunstein 2017:69).

Den økende polariseringen i USA knyttes ofte til valget av Trump i 2016 og som kulminerte med stormingen av kongressbygningen 6.1.2021. Trump var svært god til å bruke twitter til å få stor oppmerksomhet. Han ble ekspert i å teste ut budskap på millioner av sine følgere og brukte Facebook til å «mikromålrette» budskap og piske opp polariseringen (Tufeci 2020). I Norge kan vi særlig se polarisering i nettdebatter om innvandring, asylpolitikk og integrering. Derfor er den blitt en slags markør for polarisering i Norge (Moe 2019:155). Den økende polariseringen har ført til fremveksten av innvandringsfiendtlige sider som Rights.no, Document.no og Resett.no, som har medført ytterligere polarisering (Moe 2019:162).

Dette kjennetegnet gjør at samtalene blir mindre saklige og rasjonelle, og selve deliberasjonen blir mindre fruktbar, fordi man i mindre grad vil lytte på hver andres argumenter. Dette gir lavere interesse i å utvikle et felles standpunkt. Altså vil dette kjennetegnet avvike fra de deliberative idealer om saklighet og konsensus.

4.2.2 Ekkokammer og filterbobler

Sosiale medier har både menneskelige og teknologiske mekanismer som skaper et innsnevret perspektiv på bekostning av et mer balansert og helhetlig bilde. Mer eller mindre bevisst inkluderes brukere, tema og synspunkter som vi selv identifiserer oss med og det som ikke passer inn ekskluderes. Metaforene «ekkokammer» og «filterbobler» blir ofte brukt for å rette oppmerksomhet mot disse kjennetegnene (Moe 2019:79).

Cass Sunstein har særlig pekt på fenomenet «ekkokamre», hvor brukerne unngår motstand og deler færre opplevelser, verdier og standpunkter. De blir mindre tolerante, og et velfungerende demokrati blir derfor vanskeligere (Aalen 2015:224). Det er menneskelig at vi søker likesinnede og bevisst unngår avvikende synspunkt (Albrecht 2006:68).

Selv om brukeren ikke ønsker en slik utvikling, kan teknologien i seg selv bidra til dette gjennom «filterboble-effekten», som ble lansert av Eli Pariser. Han peker på at algoritmene som ligger bak sorterer ut informasjon som blir vist basert på informasjon om brukeren selv. Det som bekrefter egne synspunkter vises, mens motstand og korrigeringer blir «filtrert» bort. Filterboblen er usynlig for brukeren selv og ikke selvvalgt (Pariser 2011:9). Utviklingen av brukerstyrte nyheter, som kunne bryte ned portvokter-funksjonen, blir da algoritme-drevet (Pariser 2011:52). Det gjør en offentlig rasjonell debatt vanskeligere (Pariser 2011:155).

Et tredje begrep er cyberbalkanisering hvor brukerne brytes opp i mindre grupper med lignende synspunkter, med smalsynt tilnærming til andre grupper. Altså et pessimistisk cyber-Balkan, i motsetning til en positiv og utopisk global landsby (Enjolras 2013:112).

I «Arctic-center-saken» fremsto raskt de to facebook-gruppene som rene «ekkokammer». Eget syn ble repetert i egen avgrenset gruppe og motforestillinger innad var fraværende. De som kommenterte ga kun støtte til gruppens formål og manglet motforestillinger og man leste og formidlet nyheter utfra sitt allerede eksisterende verdensbilde. (Kvalik 2013:19). Men slike ekkokammer kan også sees på som et mini-konsensus, hvor fellesskap av likesinnede lar en kontekstuell rasjonalitet bestemme, og kontroversielle spørsmål utelukkes (Eriksen 1995:173)

Disse kjennetegnene gjør at det brukerskapte innholdet blir av lavere kvalitet, fordi det ikke utfordres av motargumenter, som avviker fra idealet om saklighet. At man er «fanget» i et ekkokammer eller filterboble, gjør også at du ikke har frihet til å foreta en ideell deliberasjon og vil i mindre grad ha interesse av å skape konsensus.

4.2.3 Falske nyheter (fake news)

Den amerikanske valgkampen 2016 satte fokus på begrepet falske nyheter, fordi presidentkandidat Donald Trump ble beskyldt for massiv spredning av falske nyheter. Han beskyldte som motsvar den tradisjonelle pressen for å være «fake news». Omtalen økte med 365% fra 2016 til 2017, og både i USA og Norge ble det kåret til årets ord.

Medietilsynet i Norge definerer falske nyheter som nyhetslignende artikler, som bevist sprer usannheter, propaganda eller lignende. Hensikten kan være politisk motivert, å skape informasjonskaos, økonomisk vinning gjennom «clickbaits» eller ren svindel. De er vanskelige å oppdage (Kalsnes 2019:25). Fra norsk samfunnsdebatt brukes ofte eksemplet med at daværende justisminister Sylvi Listhaug (FrP) i 2018 publiserte på Facebook at Arbeiderpartiet er «mer opptatt av terroristers rettigheter enn rikets sikkerhet».

Falske nyheter bør ikke sees på som en type innhold, men mer som egenskaper ved hvordan innhold sirkulerer på nettet og hvordan dette er karakteristisk for infrastrukturen på sosiale medier, der brukere oppfordres til å produsere og dele (Wikforss 2020). Vi ser i økende grad større kampanjer basert på falske nyheter, som klarer å få stor sirkulasjon, gjerne med provokativ stil. Strategien er kjent som «the propaganda pipeline» og brukes særlig av russiske «fake-news-farms». (McKay 2020:3)

Dette gir store ulemper med innholdet som deles på plattformene. En nyhet som plantes i USA eller Japan, kan spres til Norge i løpet av sekunder. Der blir problemet større, fordi den falske nyheten deles ukritisk og avsendere blir enda vanskeligere å avsløre. En undersøkelse fra MIT (2018) viste at falske nyheter når flere mennesker, trenger dypere inn i de sosiale nettverk og spres raskere enn sanne faktabaserte nyhets saker (Chambers 2021:150). Spesielt alvorlig er det når den amerikanske presidenten selv legitimerer falske nyheter. Avisen Washington Posts «faktasjekk» av Trump kom frem til, at i perioden 2017-2018 kom han med falske nyheter gjennomsnittlig fem ganger hver dag, som steg til 23 pr. dag på slutten av perioden. Dette kan ha inspirert autoritære ledere i flere land til anti-demokratiske restriksjoner på media. Mellom 2017 og 2019 var det hele 26 land, herunder Russland, Kina, Brasil, Egypt og Sør-Afrika, som innførte eller foreslo media-undertrykkende lovverk som siterte «fake news» i begrunnelsen (Mackintosh 2020).

I en undersøkelse Medietilsynet gjorde i 2017 svarte 45% av alle nordmenn at de daglig ser nyhetsartikler på sosiale medier som de tror er falske og bevisst usanne. Det er et forholdsvis

høyt tall og betyr at det oppfattes som et stort problem. Tilsvarende undersøkelser på amerikanske og europeiske forhold viser samme tall (Kalsnes 2019:52). Tilliten til nyhetene og informasjonen som skal danne grunnlag for deliberasjon er derfor svekket. Denne epistemiske krisen i samfunnsdebatten er muliggjort av strukturelle trekk, som produsenter med vond vilje kan utnytte (Chambers 2021:157).

Falske nyheter gjør at argumentene som brukes i deliberasjonen baserer seg på informasjon som ikke er saklig og rasjonelt begrunnet. Dette vanskeliggjør konsensus, som skal basere seg på rasjonell viten og hvor deltakerne i deliberasjonen må kunne stole på grunnlaget for samtalen. Derfor avviker dette kjennetegnet fra idealene om saklighet og konsensus.

4.2.4 Digitale kløfter

Digital kompetanse er blitt en grunnleggende ferdighet i vårt samfunn og uten kompetansen stenges raskt en rekke dører sosialt og i arbeidslivet. Digitale kløfter i befolkningen er en av de største utfordringene vi har (Staude 2013:195). Det er også forskning som viser at kløfter er sammenfallende med sosiale kjennetegn og regional bakgrunn. Forskning fra Tyskland viser at innbyggere i byer og tettsteder deltar oftere enn innbyggere i rurale strøk (Völker 2019:89). I USA er det blitt pekt på at tiltrekningskraften, kompetansen og viljen til å bruke sosiale medier har klare sosiale forskjeller. Brukerne er sannsynligvis ofte kvinner, i ung alder og med høyere utdanning (Völker 2019:90). Også på plattformene er et mindretall aktive. En rekke forskere peker på tommelfingerregelen 90-9-1, hvor 90% bare observerer, 9% bidrar av og til og bare 1% bidrar regelmessig med innhold. Det må understrekes at dette ikke er empirisk bevist, men gir en pekepinn på at deliberativt kvalitet påvirkes (Völker 2019:90).

I stedet for en desentraliserende plattform som optimister håpte på, kan sosiale medier gjennom algoritmer sentralisere og dermed skape større ulikhet (Pariser 2011:141). Det er en stor bekymring at allerede eksisterende strukturer av dominans gjennom digitale kløfter sementeres, samtidig som marginaliserte perspektiver knebles (Rishel 2011:420).

De digitale kløftene skaper alvorlige konsekvenser for deliberasjonen, ved at i stedet for å skape mer likestilt tilgang, så forsterker kløftene en ubalanse i informasjon og tilgang til deliberasjonen. Dette er kjennetegn som avviker fra idealet om like muligheter (Albrecht 2006:64). Når samtalen også blir bundet av betingelser som knyttes til kjennskap til teknologi og plattformenes egenart, vil det også avvike fra idealet om frihet, da man er bundet til noe annet enn sin egen deliberasjon (Weigård 2004:89).

4.2.5 Personangrep, hets, trusler og aggresjon

Graden av personangrep, hets og trusler i nettdebatten er økende. I undersøkelsen «Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett» (Likestillings- og diskrimineringsombudet 2017) svarte 53% at de ikke tok del i debatter på sosiale medier, fordi tonen er negativ og aggressiv. Likestillingsombud Hanne Bjurstrøm mente det var et demokratisk problem. Tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik (KrF) hevder det er blitt et aggressivt, trakasserende og hatretorisk språk som er et sterkt faresignal for demokratiet (Bondevik 2020).

Nettmobbing eller «cyberbullying» har i likhet med tradisjonell mobbing en aggressiv hensikt, for å forårsake skade og skape ubehag. Det er ofte repeterende fra mobberen, så lenge det er en makt-ubalanse, som kan være både teknologisk og rent følelsesmessig (Whittaker 2015:12). Funn i forskning viser ikke en ensartet praksis, men det forekommer i en rekke sammenhenger med varierende frekvens, hvor plattformens egenart spilte inn på sannsynligheten for å tiltrekke seg nettmobbere (Whittaker 2015:26). Et slikt forhold kan være plattformens mulighet for brukeren til å være anonym eller ikke (Aalen 2015:218). Anonyme profiler gjør kvaliteten på deliberasjonen svakere, fordi synspunktene forplikter mindre og urasjonelle argumenter trekkes mer inn. (Albrecht 2006:7)

Dette sier noe om evnen til deliberasjon, fordi aggresjonen går direkte på kvalitetene i disse samtalen. Selve idealet i meningsutvekslingen i den offentlige sfæren, som Habermas definerte, påvirkes direkte. Dessverre er ikke nettdebatter kjent for å leve opp til det idealet, siden folks aggresjon på nett er blitt et så velkjent fenomen, at det har fått et eget begrep i «flaming». Også begrepet «troll» er blitt et helt vanlig begrep om brukere som finner ren personlig underholdning i få andre brukere til å hisse seg opp (Aalen 2015:217).

Dette kjennetegnet svekker innholdet i argumentene i deliberasjon og avviker fra idealet om saklighet. At deltakere ikke ønsker å delta i deliberasjon på grunn av ubehaget aggresjonen medfører, betyr at man er bundet av forhold utenfor deliberasjon og man er ikke fri til å delta. Derfor avviker det fra idealet om frihet.

4.2.6 No-plattforming

No- platforming (eller de-plattforming) dreier seg om å frata eller ikke gi personer en plattform de kan ytre seg på, eksempelvis ved å nekte egen brukerkonto, gjerne begrunnet i brudd på reglene for bruk av plattformen. Dette fikk betydelig oppmerksomhet, da Facebook og Twitter utestengte president Trump fra å bruke plattformene. Men de siste årene har disse selskapene en rekke ganger globalt fjernet en stor mengde av individuelle brukere og grupper, vanligvis innenfor grupper som kan karakteriseres som «anti-semitiske», «white power», «neo-nazi» og diverse høyreradikale hatgrupper med sterkt nasjonalistisk preg (Rogers 2020:214). Ekstremistforsker Lars Gule mener det er gode grunner til å ikke gi plattformer til personer og grupper som sprer hatefulle ytringer, slik at disse blir normalisert. Imot dette synet står de som henviser til ytringsfrihets-argumenter om at ekstreme holdninger vil vokse seg større hvis de ikke blir konfrontert. Kun ved å bli møtt av rasjonelle argumenter, vil man kunne motarbeide ekstremisme. Det hevdes også at samfunnsdebatten er som en trykk-koker, og slipper man ikke til ekstreme holdninger, vil trykket øke og man risikerer at det eksploderer (Flaarønning 2020).

Det er foreløpig lite forskning på om dette faktisk fungerer. En studie etter at diskusjonsforumet Reddit i 2015 foretok massiv no-plattforming, var en generell nedgang i samtaler og postinger som kunne knyttes til nettopp den type ekstremisme man ønsket å motvirke. Men man har ikke sett på om disse brukerne bare slutter å være ekstremister eller om de går til alternative plattformer i det skjulte (Rogers 2020:2016).

Dette kjennetegnet med sosiale medier viser at når plattformen tas vekk fra brukeren, så får ikke brukeren like muligheter til å debattere temaer. Det skaper også bindinger utenfor selve deliberasjonen, noe som avviker fra idealet om frihet.

5 Avslutning

5.1 Oppsummering

I analysekapittelet så vi på problemstillingen om kvaliteten på den politiske samtalen i sosiale medier kjennetegnes av deliberative idealer som frihet, saklighet, like muligheter og konsensus? Derfor identifiserte jeg kjennetegn og så om disse strekker seg imot (X) eller avviker fra (O) en eller flere av de deliberative idealer. For å oppsummere på en oversiktlig måte, har jeg visualisert dette i to tabeller:

Tabell 1 – Strekker seg imot de deliberative idealer

Kjennetegn ved sosiale medier	Deliberative idealer			
	Frihet	Saklighet	Like muligheter	Konsensus
4.1.1. Mindre avstand styrende / styrte			X	X
4.1.2. Færre blir ekskludert	X		X	
4.1.3. Styrke evne til å skaffe seg informasjon sak/prosess		X	X	X
4.1.4 Raskere reaksjon og direkte involvering i off. debatt	X		X	
4.1.5. Den tradisjonelle portvokter-funksjonens svekkes	X		X	
4.1.6. Bryter ned «pluralistisk ignoranse»	X	X		X

Tabell 2 – Avviker fra de deliberative idealer

Kjennetegn ved sosiale medier	Deliberative idealer			
	Frihet	Saklighet	Like muligheter	Konsensus
4.2.1. Økt polarisering		O		O
4.2.2. Ekkokammer og filterbobler	O	O		O
4.2.3. Falske nyheter (fake news)		O		O
4.2.4. Digitale kløfter	O		O	
4.2.5. Personangrep, hets, trusler og aggresjon	O	O		
4.2.6. No- plattforming	O		O	

Dette er selvsagt ikke «matematiske» tabeller, hvor vi teller for/imot. Men det gir en antydning om samtalene på sosiale medier kjennetegnes av kvalitet. Tabellen illustrerer at for alle idealene, er det kjennetegn som spriker i begge retninger. Det betyr at det vil kunne bli ulike konklusjoner på denne problemstillingen, utfra hva man vektlegger av kjennetegn.

5.2 Konklusjoner

Analysen viser motstridende kjennetegn, som gjør det utfordrende å konkludere entydig med at den politiske samtalen i sosiale medier totalt sett kan sies å være kjennetegnet av alle fire deliberative idealer. Det er totalt sett jevnt med kjennetegn som både strekker seg imot og avviker fra disse idealene. Dette bekreftet hva jeg viste til i innledningen, om at det som er gjort av forskning på dette temaet er sprikende (Strandberg 2018:9).

Habermas selv hadde manglende tillit til slike kanaler som mulige arenaer for demokratisering. Han advarte mot å overvurdere folkets røst og en tendens til å overdrive betydningen av den nye interaktive deltaker (Rishel 2011:415). Habermas sin forståelse var at det moderne mediasamfunnet hadde utviklet seg slik at de gode argumenter har blitt til en vare, hvor man ikke tar en deliberasjon bare for deliberasjonens egen del, men fordi man tydelig tjener på det (Espeli 2014:24).

Ut fra egen erfaring med lokalpolitiske verv og aktiv bruk av sosiale medier, så støtter analysen min oppfatning om at sosiale medier har kjennetegn som særlig strekker seg mot idealet om like muligheter. Jeg opplever at på sosiale medier kan politikere og innbyggere møtes for å diskutere saker som er til politisk behandling og vi kan gjøre det på samme plattform. Innbyggerne kan raskt og direkte involvere seg og konfrontere politikerne. De kan sette dagsorden selv, uten å måtte forholde seg til portvoktere som nekter adgang til samfunnsdebatten. Det som avviker fra dette idealet, er særlig digitale kløfter og no-plattforming. Det første kan løses med å gjøre plattformene enklere å bruke og sørge for at grupper som i dag sliter med ny teknolog, får opplæring og tilgang til lavterskel tilbud. Det andre kan løses med å gi fri tilgang til plattformene, ved å sette hensynet til ytringsfrihet som aller viktigste prinsipp. At sosiale medier strekker seg sterkest mot idealet om å gi like muligheter, bør kunne trekkes som en av konklusjonene. Altså er en viktig bro mellom politiske aktører og innbyggere i samfunnssfæren (Völker 2019:87).

Med min samme erfaring fra lokalpolitikk, hvor det er tydelig at debatt-klimaet på sosiale medier har utviklet seg negativt, med tiltakende hets og direkte trusler, så er idealet om saklighet et ideal som kjennetegnene avviker sterkest fra. Dette underbygges av økende grad av polarisering, ekkokamre, falske nyheter og aggresjon. Her vil ikke de kjennetegn som strekker seg mot idealet være tunge nok til å oppveie dette. Det er også innenfor saklighet det tydeligst trekkes frem forslag til deliberative løsninger i forskningen. Eksempelvis at

plattformene bør designes slik at de promoterer mer pro-deliberative normer for kommunikasjon som sikrer saklighet. Slik som å legge inn forsinkelser i publisering, for at andre «superbrukere» kan fasilitere kritisk refleksjon, for å redusere spredningen av falske nyheter og sikre at plattformene har ulike syn (McKay 2020:10).

Når det gjelder de to siste idealene frihet og konsensus, så er det vanskeligere å konkludere entydig. Her er det sterke kjennetegn som både strekker seg mot og avviker. Sannsynligvis kan innføring av pro-deliberative normer, også her bidra til å vi kan komme nærmere idealene.

Med slike konklusjoner vil en viktig refleksjon være at betingelsene for den kvalitativt gode samtalen i sosiale medier i liten grad oppleves å være til stede, i og med at det i dag er få reguleringer på samtalen, få eller ingen prosedyrer og ingen ordstyrer, altså moderator (Enjolras 2013:199).

I innledningen dvelte jeg med de ulike perspektivene på sosiale medier for det moderne, liberale demokratiet i vesten, i at det kan være det moderne demokratiets redning på den ene siden (Aalen 2013:134) eller rett og slett være en myte om demokratisering på den andre siden. (Enjolras 2013:30).

Jeg tok sikte på i denne oppgaven, å forsøke å opplyse dette mer. Manglende kvalitet på samtalen i samfunnsdebatten kan gi beslutningspremisser av svakere kvalitet og samtidig fremmedgjøre store grupper som ikke blir hørt. Det er potensielt et betydelig demokratisk problem. Her kan deliberative prosedyrer tjene som en ledetråd, altså noe å strekke seg imot. Et fullt ut deliberativt demokrati virker ikke å være mulig i dagens samfunn, men ideene er høyst relevante. Dersom sosiale medier gjennom justeringer i design, samtalemoderering og andre pro-deliberative normer gjør disse enda mer relevante, bør vi forsøke å bruke sosiale medier som en inspirasjon for å styrke vårt liberale demokrati, i hvert fall når det gjelder kvaliteten på våre politiske samtaler.

6 Litteraturliste

- Aalen (2013) Aalen, Ida, «En kort bok om sosiale medier», Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, 2. opplag 2013
- Aalen (2015) Aalen, Ida, «Sosiale medier», Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke
- Albrecht (2006) Albrecht, Steffen, «Whose voice is heard in online deliberation? – A study of participation and representation in political debates on the internet», Information, Communications & Society vol. 9, 1. February 2006, Taylor & Francis.
- Auxier (7.2020) Auxier, Brooke, «Activism on social media varies by race and ethnicity, age, political party», FactTank, Pew Research Center, 13.7.2020 <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/07/13/activism-on-social-media-varies-by-race-and-ethnicity-age-political-party/>
- Auxier (12.2020) Auxier, Brooke, «Social media continue to be important political outlets for Black Americans», FactTank, Pew Research Center, 11.12.2020 <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/12/11/social-media-continue-to-be-important-political-outlets-for-black-americans/>
- Bächtiger (2018) Bächtiger, Andre; Dryzek, John S.; Mansbridge, Jane & Warren, Mark, «Deliberative democracy: An Introduction» – The Oxford Handbook of Deliberative Democracy, Oxford University Press, September 2018
- Berg (2011) Berg Ingvild, Masteroppgave i statsvitenskap – «Nettdebatt og demokrati – Styring eller anarki?», Universitet i Oslo, Institutt for statsvitenskap.
- Bondevik (2019) Bondevik, Kjell Magne, «Språklig søppel er en trussel mot demokratiet», kronikk i Aftenposten 9.10.19 <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/y3y8nE/spraaklig-soeppel-er-en-trussel-mot-demokratiet-kjell-magne-bondevik>

- Brandtzæg (2011) Brandtzæg, Petter Bae – Gillund, Lars – Krokan, Arne – Kvalnes, Øyvind – Melling, Alf Tore & Wessel-Aas, Jon, “Sosiale medier i all offentlighet: Lytte-Dele-Delta”, Kommuneforlaget, Oslo
- Chappell (2012) Chappell, Zsuzanna, «Deliberative democracy – A critical introduction», Palgrave MacMillian, Palgrave Higher Ed. M.U.A.
- Chambers (2021) Chambers, Suzanne, «Truth, Deliberative Democracy, and the Virtues of Accuracy: Is Fake News Destroying the Public Sphere?», Political Studies 2021, Vol 69 (1), Department of Political Science, University of California, side 147 – 163.
- Davis (2009) Davis, Todd, “The blossoming field of Online Deliberation”, Kapittel I - “Online deliberation: Design, Research and Practice”, CSLI Publications / Stanford University, 2009
- Dryzek (2005) Dryzek, John S., “Deliberative democracy in divided societies”, Political theory Vol 33, No 2, April 2005, Australian National University.
- Dryzek (2010) Dryzek, John S., “Rhetoric in democracy. A systemic appreciation”, Political Theory 38 (3), side 319 – 339.
- Easley (2021) Easley, Jason, “Twitter Permanently Bans Trump And Takes Away His 88 Million Followers”. Hentet fra PoliticusUSA, 21.1.2021 <https://www.politicususa.com/2021/01/08/twitter-permanently-bans-trump.html>
- Edgerly (2013) Edgerly, Stephanie; Bode, Leticia; Kim, Young Mie & Shah, Dhavan V., “Campaigns Go Social! Are Facebook, YouTube and Twitter changing elections?”, Kapittel 6 I “New Directions in Media and Politics”, Redaktør: Travis N. Ridout, Ringgold Inc.
- Elstub (2010) Elstub, Stephen, “The third generation of Deliberative Democracy”, Political Studies Review 2010, 8(3) side 291-307, Newcastle University.

- Enjolras (2013) Enjolras, Bernard; Karlsen, Rune; Steen-Johnsen, Kari & Wollebæk. Dag, “Liker – Liker ikke. – Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet”, Cappelen Damm.
- Eriksen (1995) Eriksen, Erik Oddvar, «Deliberativ politikk – Demokrati i teori og praksis», TANO forlag
- Espeli (2014) Espeli, Hedda Fannemel, “Kvinnens meningsytring i den digitale offentlighetens kultur – Uten sosiale medier hadde jeg ikke hatt den stemmen jeg har i dag», Status for ytringsfriheten i Norge, Fritt ords monitorprosjekt, 2014.
- Fishkin (2009) Fishkin, James S., “When people speak – Deliberative Democracy – Deliberative Democracy and Public Consultation”, Oxford University Press.
- Flaarønning (2018) Flaarønning, Guro, «Debatten om no-plattforming – Oppfordrer pressen til å ikke være et mikrofonstativ». Artikkel på Journalisten.no 12.9.18 <https://journalisten.no/no-platforming-ekstremisme-lars-gule/debatten-om-no-platforming-oppfordrer-pressen-til-ikke-a-vaere-et-mikrofonstativ/332567>
- Fredø (2019) Fredø, Tobias, “Mediene står i kø for Bompengpartiet: - Har ikke planlagt å kjøpe en eneste annonse», Kampanje.com, 24.5.19 <https://kampanje.com/pr/2019/05/mediene-star-i-ko-for-protestparti--har-ikke-planlagt-a-kjope-en-eneste-annonse/>
- Goddin (2008) Goddin, Robert E., “Innovating democracy – Democratic Theory and Practice After the Deliberative Turn”, Oxford University press, UK.
- Graham (2014) Graham, Melissa W., “Government communication in the digital age: Social media’s effect on local government public relations”, Artikkel i Public Relations Inquiry, 3 (3), 09.2014, side 361-376
- Grönlund (2019) Grönlund, Kimmo, intervju i video av ÅAU Science Bites - “What’s wrong with democracy today?”, Åbo Akademi University, <https://youtu.be/PDzHXZTWIYM>

- Grönlund (2009) Grönlund, Kimmo; Strandberg, Kim & Himmelroos, Staffan, "The challenge of deliberative democracy online – A comparison of face-to-face and virtual experiments in citizen deliberation", Information Polity 14(2009), IOS press, Åbo Akademi University.
- Gutman (2004) Gutman, Amy & Thompson, Dennis, "Why deliberative democracy?", Princeton University Press, Princeton, and Oxford.
- Halpern (2013) Halpern, Daniel & Gibbs, Jennifer, "Social media as a catalyst for online deliberation? Exploring the affordances of Facebook and YouTube for political expressions", Artikkel I "Computers in Human Behavior" 29 (2013)
- Haugen (2011) Haugen, Catrine Flakk, Masteroppgave i samfunnsfagdidaktikk: «Nettdebattens demokratiske funksjon – Ideal og virkelighet», NTNU, Trondheim.
- Hauger (2019) Hauger, Knut Kristian, «Bompegepartiet herjer i sosiale medier: - Vi kan stå foran en partipolitisk revolusjon», artikkel i Kampanje.com 22.5.19
- Heywood (2019) Heywood, Andrew, "Politics", fifth edition, Red Globe Press-London.
- Jacobsen (2015) Jacobsen, D. I., «Hvordan gjennomføre undersøkelser. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode.» Oslo: Cappelen ex c Damm.
- Jakobsen (2020) Jakobsen, Siw Ellen & Dæhlen, Marte, "Er Norge i ferd med å bli et polarisert land?", artikkel i forskning.no 8.2.20
<https://forskning.no/samfunnsvitenskap/er-norge-i-ferd-med-a-bli-et-polarisert-land/1635506>
- Jennings (2020) Jennings, Freddie J. – Suzuki, Valeria P. & Hubbard, «Social Media and Democracy – Fostering Political Deliberation and Participation», Western Journal of Communication, 16. februar 2020, Routledge, Taylor & Francis Group.

- Johannessen (2009) Johannessen, Marius, Masteroppgave – “E-deltakelse, sosiale medier og politikk: Partienes tilstedeværelse i sosiale medier», Institutt for informasjonssystemet, Universitetet i Agder.
- Kalsnes (2019) Kalsnes, Bente, «Falske nyheter: løgn, desinformasjon og propaganda i den digitale offentligheten», Cappelen Damm AS.
- Kaste (2020) Kaste, Anders Moen, «Unge bør få mer korona-informasjon på sosiale medier, mener forskere». Nettartikkel i Forskning.no 18.8.20 <https://forskning.no/barn-og-ungdom-mobiltelefon-sykdommer/unge-bor-fa-mer-korona-informasjon-pa-sosiale-medier-mener-forskere/1729795>
- Knipperud (2018) Knipperud, Tone, “No-platforming”: - Et ekstremt tiltak mot ekstremister», artikkel ABC nyheter 25.12.18. <https://www.abcnyheter.no/nyheter/verden/2018/12/25/195484749/no-platforming-et-ekstremt-tiltak-mot-ekstremister>
- Kumar Jha (2019) Kumar Jha, Chandan & Kodila-Tedika, Oasis,” Does social media promote democracy? Some empirical evidence”, Journal of Policy Modeling, 42 (2020), side 271-290.
- Kvalvik (2013) Kvalvik, Martin, Masteroppgave i statsvitenskap – «Sosiale mediers påvirkning på dagsorden – Hvordan sosiale medier har endret politisk kommunikasjon», Universitet i Oslo, Institutt for statsvitenskap.
- Leventry (2019) Leventry, Amber, “The importance of social media when it comes to LGBTQ kids feeling seen”, Washington Post, 19. September 2019. <https://www.washingtonpost.com/lifestyle/2019/09/20/importance-social-media-when-it-comes-lgbtq-kids-feeling-seen/>
- Loader (2011) Loader, Brian D. & Mercea, Dan, “Introduction networking democracy – Social media innovations and participatory politics”, Information, Communications & Society vol. 14 (6), September 2011, Taylor & Francis.
- Lyons (2017) Lyons, Benjamin A., “From Code to Discourse: Social Media and Linkage Mechanisms in Deliberative Systems”, Journal of Public Deliberation 13(1): Article 4.

- Lyons (2016) Lyons, Lynette Olivia, masteroppgave i sosiologi – «Politiske konsekvenser av sosiale medier - Mulige konsekvenser ved bruk av sosiale medier på politisk interesse, politisk deltakelse og samfunnsengasjement», Universitetet i Agder, Fakultet for samfunnsvitenskap 2016
- Mackintosh (2020) Mackintosh, Eliza, «No matter who wins the US election, the world's "fake news" problem is here to stay», artikkel i CNN.no 25.10.20 <https://edition.cnn.com/2020/10/25/world/trump-fake-news-legacy-intl/index.html>
- Malm (2011) Malm, Anders, "Island prøver ut Facebook-demokrati", artikkel i Aftenposten 14.6.2011.
- Manjoo (2016) Manjoo, Farhad (2016): «Social Media's Global-Shaking Power», artikkel i New York Times, 16. November 2016. <https://www.nytimes.com/2016/11/17/technology/social-medias-globe-shaking-power.html>
- McKay (2020) McKay, Spencer & Tenove, Chris, «Disinformation as a Threat to Deliberative Democracy», The University of British Columbia, Vancouver, Canada, publisert online 4.7.20
- Mendonca (2015) Mendonca, Ricardo Fabrino, "Assessing some measures of online deliberation", Brazilian Political Science Review, 2015(9:3).
- Midgaard (2004) Midgaard, Knut & Rasch, Bjørn Erik (Red), "Demokrati – vilkår og virkninger", Fagbokforlaget, Oslo
- Moe (2019) Moe, Halvard; Hovden, Jan Fredrik; Ytre-Arne, Brita; Figenschou, Tine; Nærland, Torgeir U.; Sakariassen, Hilde & Thorbjørnsd, Kjersti, «Informerte borgere? Offentlig tilknytning, mediebruk og demokrati», Universitetsforlaget, Oslo.
- Monnoyer-Smith (2012) Monnoyer-Smith, Laurence & Wojcik, Stèphanie, "Technology and the quality of public deliberation: a comparison between on and offline participation", Int.J. Electronic Governanve, Vol 5. No.1., 2012, Indersciene Enterprise Ltd.,

- Mouffe (2000) Mouffe, Chantal, «Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism», Institute for Advanced Studies, Wien, Desember 2000
- NTB (2021) NTB, «Vanskelig balansegang for sosiale medier etter Trump-æraen», artikkel i ABC nyheter, 26.1.21.
<https://www.abcnyheter.no/nyheter/verden/2021/01/26/195735490/vanskelig-balansegang-for-sosiale-medier-etter-trump-aeraen>
- Pariser (2011) Pariser, Eli, «The Filter Bubble: What the Internet is Hiding from You», Penguin Press
- Rankovic (2012) Rankovic, Larisa, «Minority Voices on Social Media Networks», Digital News, European Journalism Observatory, 8.1.2012.
- Rishel (2011) Rishel, Nicole M., «Normative Concerns for the Use of Social Media in Deliberative Democracy», Administrative Theory & Praxis, September 2011, Vol 33. No3 – side 411 – 432.
- Rogers (2020) Rogers, Richard, «De-platforming: Following extreme Internet celebrities to Telegram and alternative social media», European Journal of Communication 2020, Vol. 35 (3), side 213-229.
- Saglie (2016) Saglie, Jo ; Winsvold, Marte ; Blåka, Sara, artikkel: « Ansvarsutkreving i lokaldemokratiet i eller mellom valg?», Norsk Statsvitenskaplig Tidsskrift, 32(1), 2016, side 59-81
- SSB (2019) Nettartikkel - «Fire av fem nordmenn bruker sosiale medier», Statistisk sentralbyrå 30.8.19
- Staude (2013) Staude, Cecilie & Marthinsen, Svein-Tore, «Sosial kommunikasjon. Personlig – samtale – verdi», Kommuneforlaget.
- Strandberg (2018) Strandberg, Kim & Grönlund, Kimmo, «Online Deliberation» – The Oxford Handbook of Deliberative Democracy, Oxford University Press, September 2018.

- Sunstein (2017) Sunstein, Cass R., “Divided Democracy in the Age of Social Media”, Princeton University Press
- Tufecki (2019) Tufecki, Zeynep, artikkel i analyseserie «Det sosiale nettet»: «Hvordan sosiale medier førte oss fra Tahrir-plassen til Donald Trump», NrkBeta.no, 9.9.2018, opprinnelig publisert i MIT Technology Review. <https://nrkbeta.no/2018/09/09/hvordan-sosiale-medier-for-te-oss-fra-tahrirplassen-til-donald-trump/>
- Van Boven (2000) Van Boven, Leaf, “Pluralistic Ignorance and Political Corretctness”, Political Psychology, Vol 21, Nr. 2, 2000, Blackwell Publishers
- Velasquec (2019) Velasquec, Alcides; Montgomery, Gretchen & Hall, Jeffrey A., “Ethnic Minorities’ Social Media Political Use: How Ingroup Identification, Selective Exposure, and Collective Efficacy Shape Social Media Political Expression”, Journal of Computer-Mediated Communication 24(2019)
- Völker (2019) Völker, Teresa (2019): “Deliberative Democracy in the Age of Social media”, Huboldt Institut for Internet and Society, Berlin. Publisert i Revista Publicum, Rio de Janeiro, volume 5 (2).
- Weigård (2004) Weigård, Jarle & Eriksen, Erik Oddvar, “Kapittel 4 - Deliberasjon og demokrati” i Midgaard, Knut & Rasch, Bjørn Erik (Red) (2004): “Demokrati – vilkår og virkninger”, Fagbokforlaget, Oslo
- Welbers (2018) Welbers, Kasper & Oopenhaffe, Michaël, “Social media gatekeeping: An analysis of the gatekeeping influence of newspapers’ public Facebook pages”, New media & Society 2018, Vol 20(12) s.4727 - 4747
- Whittaker (2015) Whittaker, Elisabeth & Kowalski, Robin M., “Cyberbullying via Social Media”, Journal of School Violence, 14:11-29, 2015, Routledge – Taylor & Francis Group.
- Wikforss (2020) Wikforss, Clara, nettartikkel - “Deliberative democrazy could be used to combat fake news – but only if it operates offline”, Democratic Audit UK, publisert 6.2.20

